

sit ex aliquo fine perverso, prout late disserit; quia aut inani gloria, aut avaritia, aliove pravo affectu ut plurimum infidelis ad operandum movetur; quod verissimum est. Deinde ostendit, nullum dari posse actum moraliter honestum et meritorium vitæ æternæ sine fide; quia deest semper in quacumque infidelium actione finis; quo absente, quævis actio relate ad vitam æternam vitata est et inquinata; quod si præterea ad hæc accedat perversio intentionis seu finis moralis, prout in plerisque operibus infidelium contingit, tunc fiunt proprie dicta peccata, ob quæ puniri merentur, qui sic operantur. Hæc ratione intelligatur sensus verborum, quæ profert S. Prosper.

Ceterum, nisi hæc esset mens S. Augustini, plura sequerentur ex ejus doctrina absurda et contradictoria, ac 1° necessarium esse gratiam ad opus ponendum, quod semper ac natura sua esset vitiatum et peccato intrinsece infectum ex defectu finis, qui solum per fidem haberi posset (1); 2° Deum ratum habere ac præmio ornare opus intrinsece peccati labe pollutum (2); 3° excitari non posse homines ad opera moraliter honesta elicienda, quæ tamen ex mente ejusdem S. Doctoris, ut vidimus, ratione officii et finis saltem proximi bona sunt, et ab ipso commendantur. Hæc quidem aliæque ejusmodi evidenter ostendunt, alium prorsus sensum fuisse S. Augustino disputanti adversus Julianum, quum adhibuit voces *peccati et operis naturaliter honesti*, ab eo, quod easdem voces usurpat in aliis libris suis. Scilicet in his agnoscit actus honores morales, at intra limites moralis honestatis, seu, ut nos dicimus, ordinis naturalis, qui nullam dicant relationem ad vitam æternam, aut ad gratiam. In libris vero contra Julianum ob rationem adductam nullos admittit actus bonos morales in infidelibus; sed, cum eos vocat *actus morales*, loquitur in sensu Juliani, et designat reipsa actus supernaturales. Hæc autem ambiguitate abutentes Janseniani, contendunt, nullum unquam agnovisse S. Augustinum in infidelibus actum moraliter honestum, eumque contendisse, omnia opera infidelium totidem esse

(1) Nam S. Augustinus passim docet, *voluntates bonas*, infidelibus a Deo esse inspiratas, quas Deus in cordibus eorum interna et occulta, mirabili ac ineffabili potestate operatur, ut loquitur, lib. 1. *De grat. Christi*, cap. 24, n. 25. Et lib. IV *Contra Julianum*, cap. 3, n. 16, fatetur, in infidelibus esse virtutes, sed divino muneri tribuendas; bona opera, sed simul dona Dei.

(2) *Epist. cxliv*, n. 2, agnoscit in infidelibus *justitiam et actus strenuos*, quibus ipsi a Deo temporale promerentur præmium, ut alia præteream superius commemorata. Ex his sequitur, aut S. Augustinum reipsa admisisse in infidelibus aliquot opera bona seu moraliter honesta, aut sanctissimo Doctori tribuendam esse doctrinam adeo execrabilem, qua statuatur, *Deum interna et occulta, mirabili ac ineffabili potestate operari in cordibus hominum, tanquam sua dona et celestia munera approbare, ac remunerari præmio ea, quæ juxta eundem Hipponensem antistitem solus impius neget esse peccatum*. Quasi nempe Deus, qui inspiravit opus bonum, et vires ad illud efficiendum præstitit, non potuerit inspirare bonum finem, saltem naturaliter honestum. Hæc absurda sunt.

peccata proprie dicta et pœna prorsus digna (1). Obj. tertia. Omnes, ac propterea etiam infideles tenentur cunctas actiones suas referre in Deum, ut bonæ esse possint, juxta generale præceptum: *Diliges Dominum Deum tuum ex toto corde tuo*. Hoc autem præceptum exponens Apostolus scribit, 1 Cor. X, 31: *Sive manducatis, sive bibitis, sive aliud quid facitis, omnia in gloriam Dei facite*; et Coloss. III, 17: *Omne quodcumque facitis in verbo aut in opere, omnia in nomine Jesu Christi, gratias agentes Deo et Patri per ipsum*; et 1 Cor. XVI, 14: *Omnia vestra in charitate fiant*. 2° Porro infideles, præsertim qui verum Deum non noverunt, neque ex charitate neque propter Deum tanquam finem ultimum agunt, necesse propterea est, ut in omnibus operibus suis peccent. 3° Quare infidelibus recte Christi verba accommodari possunt: *Non potest arbor mala bonos fructus facere*. Ipsi enim hæc arbor mala sunt, 4° quorum opera a Deo esse non possunt; alioquin inutilia non forent, cum quod bonum est inutile esse nequeat. Ergo.

Resp. ad 1, Dist. Tenentur etiam infideles omnes actiones suas referre in Deum tanquam in auctorem gratiæ, *neg.*; tanquam in auctorem naturæ, *subd.* sive explicite sive implicite, *conc.*; explicite ac semper, *neg.* Etenim absurdum in primis est contendere omnes infideles teneri præcepto referendi omnes actiones suas in Deum tanquam in finem ultimum supernaturalem; cum hoc præceptum ignorent. Si itaque præcepto aliquo tenentur dirigendi actus suos in Deum, satis est, ut eos referant in Deum tanquam auctorem naturæ, ut huic præcepto satisficiant. Deinde, ut infideles hoc præceptum adimpleant, necesse non est, ut singulas actiones suas explicite, ut aiunt, in Deum referant; verum sufficit, si implicite seu virtualiter id præstent per opus bonum, quod fiat propter bonum aliquem finem proximum; nam hoc ipso ejusmodi opus cedit in gloriam Dei tanquam auctoris omnis moralis honestatis (2). Et hæc quidem in hypothesi, quod existat ejusmodi præceptum positivum semper referendi omnes actiones in Deum; plures enim, nec immerito, contendunt, hoc præceptum esse potius negativum, ita ut per ejus vim nulla eliciatur actio, quæ in Deum referri non possit; quo sensu exponunt textus Apostoli, qui nobis opponuntur (3); imo nec desunt, qui in citatis verbis non nisi consilium insinuari contendunt (4).

(1) Cfr. Scipionis Maffei *Historia Theologiae*, lib. xv, cap. 1, n. 2 et seqq. Francofurti ad Manum 1756; præsertim vero P. Fontaine S. J. *Constitutio Unigenitus theologice propugnata*, Romæ 1719, tom. II, part. II; in Prop. xlv et in Propos. xlviii, cap. 4, ubi doctus et eruditus auctor doctrinam S. Augustini præclarissime explanat.

(2) Cfr. Bellarm. loc. cit. cap. 11, n. 24. Jam supra retulimus verba S. Thomæ, quæ eundem sensum referunt.

(3) Cfr. Bernard. a Pic. in hunc loc. *Epist. ad Coloss.*

(4) Animadvertendum vero hic est, Jansenistas cum Novatoribus contendere, in citatis Apostoli verbis contineri præceptum positivum referendi actualiter

Ad 2, Dist. Infideles non agunt ex charitate supernaturali, *conc.*; naturali, prout exposuimus, *neg.* Ita pariter non agunt infideles propter Deum ut auctorem ordinis supernaturalis, *conc.*; non possunt

omnes actiones in Deum tanquam in finem ultimum, et quidem explicite, ita ut, si omittatur ejusmodi actualis intentio in Deum per se dilectum, actio evadat peccatum lethale, ac pœnæ proinde æternæ digna. Jam vero plures theologi catholici sentiunt, in Apostoli verbis non haberi nisi præceptum negativum, ita ut nihil quisquam operari debeat, quod non sit honestum in se et ex fine proximo, ac proinde natura sua ferri non possit in Deum. Ita Bern. a Picon. loc. cit. nec non Gammachaus, Duvalius, Ysambertus, doctores Sorbonici, in *Comment. in 1 part. S. Thom. q. 109, a. 4*; sic etiam Malderus doctor Lovaniensis, Sylvius Doctor Duacenus, Alfonsus Curellius et Montesinos Doctores Salmanticensis, Pesantius Doctor Romanus, Capreolus et Medina Ord. Præd., Puteanus Ord. S. Aug. Præterea Domin. Soto Ord. Præd. ac Theologus in Conc. Trid. asserit, omnes scholas impugnare contrariam sententiam Gregorii Ariminensis, qui id fatebatur. En verba Dom. Soto, ex lib. *De nat. et grat. cap. 20*: *At vero non immerito scholæ omnes Theologorum sibi (Gregorio Arim.) reclamant, ut ipse fatetur. Andreas Vega alter Theologus Concilii Tridentini, Opusc. de justificatione, q. xv, contendit, doctrinam peculiarem Gregorii Arim. similiter adversari tum rationi tum Scripturarum auctoritati; et lib. vi, De justif. cap. 41, scribit: Sed illius opinio summo quidem jure explosa est ab scholis. Alii censent, non præ se ferre Pauli verba nisi piam admonitionem et consilium, ut Bellarminus, loc. cit. Estius, *Comment. in 1 ad Cor. x, 31*, in verbis Apostoli agnoscit quidem præceptum positivum, sed ita tamen, ut 1° ad ipsum adimplendum satis sit, si virtute, ut ipse loquitur, aut habitu ad Deum actiones referantur; 2° non respiciat illud præceptum infideles, sed solos fideles. S. Thomas 1° *Quæst. unic. de Char. art. 11, ad 2*, exponit istud præceptum negative, et subdit: *Hoc pertinere ad perfectionem charitatis, ad quam omnes tenentur, quod omnia virtute referantur in Deum*. 2° *Lect. vii in 1 ad Cor. x, 31*, exponit de relatione implicita: *Relatio hæc, inquit, intelligitur vel in actu, vel in aptitudine referendi, quæ non est solum in bonis, sed etiam in indifferentibus*. 3° *Lect. iii, in Epist. ad Coloss. cap. iii*, explicat de relatione habituali, quæ ex gratia sanctificante exurgit, quæque nequidem excluditur per peccatum veniale: *Quidam dicunt, scribit, quod hoc est consilium; sed non est verum. Sed dicendum est, quod non est necessarium, quod omnia in Deum referantur actu, sed habitu... Virtualiter autem peccans non facit contra hoc præceptum simpliciter, quia licet non actualiter, tamen habitualiter omnia refert in Deum*. Eadem repetit, *Quæst. vii, De malo, a. 1, ad 9*. 4° Statuit, hoc præceptum utpote affirmativum non obligare ad semper, ita ut in concursu duorum præceptorum fieri possit, ut quispiam unum sine altero adimplere possit sine transgressionem alterius; sic enim scribit, 1, 2, q. 100, a. 10, ad 2: *Et cum ista (præcepta referendi omnia in Deum et honorandi parentes) sint duo præcepta affirmativa non obligantia ad semper, possunt pro diversis temporibus obligare. Et ita potest contingere, quod aliquis implens præceptum de honoratione parentum, non tunc transgrediat præceptum de omissione modi charitatis*. Doctus Card. de Aguirre Ord. Ben. in *Theologia S. Anselmi*, disp. cxxx, sect. iv, fusius ostendit, sententiam contrariam peculiari Gregorii Arimin. doctrinæ esse germanam sententiam SS. Thomæ et Bonaventuræ, quos omnes secuti sunt posteriores scholastici, quin vix quisquam reclamaverit adversus illam, si paucos hæreticos excepias. En ejus verba ex sect. iii, n. 20: *Hanc sententiam**

saltem agere propter Deum ut auctorem naturæ, *neg.* Ad 3, Dist. Infideles arbor mala sunt, cum agunt ex principio infidelitatis aut ex aliquo perverso fine, *conc.*; eum agunt ut homines et ex recto fine proximo, *neg.*

Ad 4, Dist. A Deo esse non possunt ut auctore ordinis supernaturalis, *conc.*; ut auctore naturæ, *neg.* Actus autem naturaliter honestus utilis est, tum ad satisfaciendum præcepto naturali, tum ad pœnam vitandam, tum denique ad præmium temporale promerendum.

PROPOSITIO III.—*Potest homo actuali gratia adjutus, ante adeptam justificationem, actus bonos ac supernaturales elicere, adeoque non omnia peccatorum opera totidem sunt peccata.*

Propositio hæc est de fide adversus Wicleffitas et Hussitas, quorum articuli, qui hæc referuntur, proscripti sunt in Conc. Constantiensi (1); tum adversus Lutheranos et Calvinistas, quorum doctrina proscripta est in Concilio Tridentino, quod, sess. VI, hunc ipsis canonem opposuit, qui est n. VII: *Si*

*luculenter tradere videntur duo sancti Ecclesiæ Doctores Thomas et Bonaventura... quos Scotus, Durandus ac ceteri posteriores scholastici tum veteres tum recentiores indubie sequuti sunt, nullo pene usque ad hanc diem contradicente, nisi paucis quibusdam hæreticis seculi præcedentis. Demum concludit ibid. sect. xiv, n. 148: Quis autem credat, Deum piissimum et amantissimum Ecclesiæ suæ, singulis hæc seculis præditæ viris doctissimis ac sanctissimis, doctrinam adeo salutarem ipsi invidisse, aut noluisse manifestam facere nisi hæresiarchis præcedentis seculi, et postea Michaeli Baio ac Jansenio, atque ex horum traditione paucis quibusdam? Inter hos paucos recenset Contensonium, quem plurimum deditum doctrinæ recentiorum Lovaniensium dicit. Attamen Jansenista perfricta fronte audent fidei dogmatibus accensere doctrinam de obligatione referendi singulas actiones explicite et in actu ad Deum propter se dilectum. Dolus, an virtus, quis in hoste requirat? Cfr. cit. Estius, loc. cit. Aguirre, tota disp. cxxx, quæ complectitur xv prolivas sectiones; Fontaine, op. cit. in proposit. xlvii Quésneli, cap. 2 et seqq. Ex his patet, fuisse esse distinctionem, quam nonnulli introducunt inter opus et operantem, quasi opus infidelium bonum sit in se, sed malum semper ob finem operantis. Nam, præterquam quod hæc distinctio componi nequit cum censuris latis a Clemente xi in Const. Unigenitus, in prop. lxxxii: *Qui a malo non abstinere nisi timore pœnæ, illud committit in corde suo, et jam est reus coram Deo*; et ab Alex. viii, in prop. xxxii: *Revera peccat, qui odio habet peccatum mere ob ejus turpitudinem et disconvenientiam cum natura rationali sine illo ad Deum respectu*; repugnat tum Theoriæ S. Augustini, qui contendit, finem influere in intimam actionis naturam, tum doctrinæ S. Thomæ, quem cfr. 1, 2, q. 18, a. 4, et 2, 2, q. 10, a. 4, in que loca vid. Cajetanus refellens Gregorium Ariminensem.*

(1) Art. 16: *Si homo est vitiosus et agit quidquam, tunc agit vitiose; et, si est virtuosus et agit quidquam, tunc agit virtuose; quia sicut vitium, quod crimen dicitur, seu mortale peccatum, inficit universaliter actus hominis vitiosus, sic virtus vivificat omnes actus hominis virtuosus. Alter articulus proscriptus hic est: Ex principiis fidei est per se notum, quod quidquid homo in mortali peccato fecerit, peccat mortaliter. Vid. Acta Concil. Hard. tom. viii, col. 912, et ibid. col. 405.*

quis dixerit, opera omnia, quæ ante justificationem fiunt, quacumque ratione facta sint, vera esse peccata, vel odium Dei mereri, aut quanto vehementius quis nititur se disponere ad gratiam, tanto eo gravius peccare, anathema sit. Cum vero horum novorum errorem instauraverit Baius prop. XXXV his verbis concepta: Omne quod agit peccator, vel servus peccati, peccatum est, Summi Pontifices Pius V, Gregorius XIII et Urbanus VIII iterum eum confixerunt. Eandem doctrinam denuo damnavit Clemens XI, in Constit. Unigenitus, proscribens prop. XLV Questionelli: Amore Dei in corde peccatorum non amplius regnante, necesse est, ut in eo carnalis regnet cupiditas, omnesque actiones ejus corrumpat; et prop. LIX: Oratio impiorum est novum peccatum, et quod Deus illis concedit, est novum in eos iudicium. Denique a Pio VI, in Const. Auctorem fidei: Doctrina Synodi (Pistoriensis) de duplici amore dominantis cupiditatis et charitatis dominantis, enunciando, hominem sine gratia, esse sub servitute peccati, ipsumque in eo statu per generalem cupiditatis dominantis influxum omnes suas actiones inficere et corrumpere: quatenus insinuat in homine, dum est sub servitute, sive in statu peccati, destitutus gratia illa, qua liberatur a servitute peccati et constituitur filius Dei, sic dominari cupiditatem, ut per generalem hujus influxum omnes illius actiones in se inficiantur et corrumpantur, aut opera omnia, quæ ante justificationem fiunt, quacumque ratione fiant, sint peccata; Quasi in omnibus suis actibus peccator servit dominanti cupiditati, declaratur falsa, perniciose, inducens in errorem a Tridentino damnatum ut hæreticum, iterum in Baio damnatum art. XL. prop. XXXIII (1).

Licet vero hic error communis sit, ad rei substantiam quod attinet, tum Lutheranis et Calvinistis, tum Jansenianis, non idem tamen est principium, ex quo profluxit. Novatores enim ideo docuerunt omnia peccatorum opera vera esse peccata, quia ex ipsorum systemate, de justitia naturali hominis primordialis seu paradisiacæ amissa per peccatum originale, hoc peccatum juxta ipsos tanquam positiva qualitas ipsius naturæ humanæ semper influit in omnes hominis lapsi actiones tum bonas tum malas, ut enucleatius, ubi erit locus, exponemus; quæ propterea totidem peccata sunt, et quamvis justis non imputentur, imputantur tamen peccatoribus, qui nondum justificati sunt per externam imputationem justitiæ Christi. Quare ex istorum mente opera ac peccata hominis lapsi non sunt nisi manifestationes peccati originalis (2). Jansenistæ

(1) Art. xl Baii, hic citatus, ita se habet: In omnibus suis actibus peccator servit dominantis cupiditati.

(2) Sic porro exponit Cl. Moehler doctrinam Reformatorem circa hunc articulum: Selon les symboles réformés, les fautes actuelles ne sont plus que les fruits du mal héréditaire, que sa manifestation successive dans des cas particuliers. Pour eux aussi le péché d'Adam est le seul péché; c'est la source unique à laquelle puisent tous les mortels sans jamais l'épuiser; source infinie, toujours vivante, qui se nourrit de ses propres eaux; péché actif, sans cesse agissant, qui veut à jamais se reproduire à la lumière. Symbolique, tom. 1, pag. 37, ed. i. cit.

contra ex principio affini, de justitia originali debita primo homini tanquam sequela creationis, docent, per peccatum hominem adeo debilitatum fuisse, ut nihil boni efficere per se valeat, et agi necessario debere a cupiditate dominante per peccatum, quamdiu non agatur a dominante charitate per gratiam sanctificantem, quam per justificationem adipiscitur. Hæc porro cupiditas, quamdiu in homine dominatur, influit ex istorum systemate in omnes ejus actiones, easque maculat ac vitiosas efficit utpote a vitioso principio exortas. Hoc igitur intervenit discrimen in utroque systemate, quod juxta theoriam Novatorum actiones peccatorum totidem peccata sint ex principio intrinseco naturæ corruptæ et infectæ per concupiscentiam, in qua consistit qualitas positiva, et formalis ratio peccati originalis, quod se manifestat in singulis hominis lapsi actionibus; juxta theoriam vero Jansenistarum hoc provenit ex principio extrinseco et hominem excitante ad peccandum in singulis actionibus per cupiditatem dominantem. Hæc de causa autumarunt Janseniani, doctrinam suam minime fuisse per Tridentinum canonem in Novatores latum proscriptam. Sed frustra; cum enim conclusio eadem sit, parum interest, si principia, ex quibus dimanant, diversa sint, ut patet ex nota, quæ inusta fuit propositioni nuper relatæ Synodi Pistoriensis.

His præmissis, ad enunciatæ propositionis veritatem vindicandam descendimus. 1° Ex demonstratis in superiori propositione, non omnia infidelium opera sunt peccata; ergo multo minus peccata censenda sunt omnia opera peccatorum. Præterea Scriptura tum dictis tum factis constanter supponit, opera bona et salutaria a peccatoribus ante conversionem elici; imo ad hæc præstanda eos hortatur, et laudat, cum ea præstiterint. Sic, Ezech. XVIII, 30, legitur: Ait Dominus Deus: Convertimini, et agite poenitentiam ab omnibus iniquitatibus vestris; Luc. XVIII, 13, exhibetur Publicanus a longe consistens, qui non audebat in cælum oculos suos attollere; sed percutiebat pectus suam, dicens: Deus, propitius esto mihi peccatori. De Cornelio centurione legitur, Act. X, 1 et seq. Vir erat... religiosus ac timens Deum cum omni dono sua, faciens eleemosynas multas plebi, et deprecans Deum semper. Porro in Novatorum ac Jansenistarum hypothesi Deus ipse adhortatus esset homines ad peccatum; Publicanus et Cornelius per illas eleemosynas et orationes novis se peccatis commaculassent, ac Deum propterea ad iracundiam provocassent. At Deus passim arguit Israelitas, eo quod noluerint se convertere Christus exhibet Publicanum justificatum a Deo; Dimisit Angelum ad Centurionem. Adeo nempe Scripturæ divinæ sensus et doctrina abhorrent a sensibus et doctrina Novatorum et Jansenistarum!

Concilium Arausicanum II declarat, can. XXV, manifestissime credendum esse, ut superius vidimus, nec pii latronis, nec Cornelii centurionis, nec Zachari conversionem sine divinæ largitatis dono accidisse: ergo censuit, illos actus, quibus isti ad conversionem

accesserunt, bonos ac salutes fuisse, nec sine fide elicitos, nec propterea totidem peccata fuisse, ut adversarii autumant.

Post hæc supervacaneum est, confirmare hanc fidei veritatem auctoritate S. Augustini, qui ubique et constanter prædicat, peccatores esse inexcusabiles, si non convertantur, eo quod neglexerint opera misericordiæ præstare, noluerint poenitere et confiteri peccata sua, noluerint orare, ceteraque efficere, quibus veniam a Deo ac justificationem impetrare potuissent. Ergo hoc ipso censuit S. Doctor, non omnes peccatorum actiones totidem esse peccata. Hæc autem ejus testimonia inferius afferemus (1).

Demum id ipsum efficitur ex eo, quod si omnes actiones ante justificationem elicite vitiatæ et corruptæ essent ac totidem peccata, præcluderetur omnis via peccatoribus sese convertendi, sese in Dei gratiam recipiendi ac sese disponendi ad justificationem; quæ omnia absurda sunt ac universam justificationis economiam labefactant. Accedit quod falsa sunt principia, ex quibus profluit doctrina Novatorum et Jansenistarum; nempe aut peccata actualia non esse nisi manifestationes peccati originalis, quod perpetuo homini lapsi inhæreat ut positiva qualitas, quæ inficiat omnes ejusdem hominis lapsi actiones, ut Novatores autumant; aut hominem peccatorem semper operari ex cupiditate dominante, quæ corrumpat omnes ejusdem actus, ut contendunt Jansenistæ; cum sæpe sæpius neque justis agant juxta sanetitatis normam, neque peccatores juxta cupiditatis influxum (2).

DIFFICULTATES.

Obj. Opera peccatorum Deus in Scripturis indiscriminatim tanquam mala rejicit ac damnat. 1° Etenim, Prov. XV, 8, dicitur: Victimæ impiorum abominabiles Domino. Isaia I, 15: Incensum abominatio est mihi... Calendas vestras et solemnitates vestras odit anima mea. 2° Siquidem, ut dicitur Math. VII, 18: Non potest arbor mala bonos fructus facere; 3° et Deus peccatores non audit, ut legitur, Joan. IX, 31. Nec mirum, 4° siquidem peccator semper agit ex cupiditate; ergo semper peccat juxta illud Apostoli, I Timoth. VI, 10: Radix enim omnium malorum est cupiditas. Ille enim agit ex cupiditate, qui non agit ex charitate; nam nullum est medium, atqui peccator non agit ex charitate, alioquin esset justus; ergo agit ex cupiditate. 5° Hinc S. Augustinus: Ubi non est dilectio, inquit, nullum bonum opus imputatur, nec recte bonum opus vocatur (3). Ergo.

Resp. Neg. antec. Ad 1 prob. Dist. Victimam impiorum ac incensum abominatur Dominus, si ex perverso fine ac perversa voluntate offerantur, conc.; si, ut decet, ad Deum honorandum ac placandum, neg. Putabant enim illi, quos arguit Scriptura, satis sibi esse cautum, dummodo sacrificia offerrent, etsi gra-

(1) Cum scilicet agemus de gratiæ distributione. Interea cfr. Tricassinus, De gratia ad salutem necessariam, part. 1, sect. IV, § 3 et seqq.

(2) Cfr. P. Fontaine, op. cit. in prop. XLV.

(3) Lib. De grat. Christi, cap. 26.

vissimis interim sceleribus se commacularent et affectum ad peccatum retinerent (1).

Ad 2, Dist. Quamdiu homo agit ut arbor mala, seu ex prava voluntate, conc.; Si non agat ut arbor mala, seu ex prava voluntate, neg. Arbor enim bona aut mala est bona aut mala voluntas; jam vero peccator non semper operatur ex perversa voluntate (2).

Ad 3, Dist. Ad alios seducendos per miracula, conc.; ut peccator est, qui respiscere veli, neg. Tale esse sensum horum verborum cæci nati, patet ex contextu (3).

Ad 4, Neg. Ad argum. Dist. maj. Nullum datur medium inter cupiditatem et charitatem habitualement, seu inter statum justitiæ et peccati, conc.; nullum datur medium inter cupiditatem et charitatem actualement theologiam et proprie dictam, neg. Datur enim charitas improprie dicta, seu voluntas recti et honesti, juxta quam homo, etsi peccator sit, sæpe adjutus præsertim divina gratia, bonum vult et operatur. Apostolus autem loquitur de amore pecuniæ, seu de avaritia, quam vocat omnium malorum, temporalium scilicet et aeternorum, fontem (4).

Ad 5, Dist. Ubi non est dilectio, id est, bona voluntas aut pia affectio, conc.; id est, charitas theologica et proprie dicta, neg. Hoc porro sensu vocem dilectionis a S. Augustino passim usurpari, ad denotandam scilicet bonam voluntatem aut piam affectionem, constat inter cetera ex iis, quæ scribit in lib. De grat. et lib. arbitr. ubi: Quod quidem (liberum arbitrium), inquit, sine suo fructu admoneretur, nisi prius acciperet aliquid dilectionis, ut addi sibi quæreret, unde quod jubebatur impleret (5); tum etiam patet ex iis omnibus locis, in quibus S. Doctor affirmat, fidem, quæ est in peccatoribus informis, non esse sine dilectione.

ARTICULUS IV. — De erroribus circa gratiæ necessitatem post adeptam justificationem.

Ad absolvendam gravissimam hanc, in qua versamur, questionem, superest, ut, postquam expendimus, quæ sit gratiæ necessitas ad opera salutaria incipienda

(1) Cfr. Cornel. a Lap. in hunc loc. tum Bellarm. loc. cit. cap. 10, n. 1.

(2) Cfr. Maldon. qui existimat, hanc Salvatoris sententiam esse accipiendam sensu, ut aiunt, morali, nempe ex communiter contingentibus, adeo ut fieri non possit, quin falsi prophete, qui simulatione sanctitatis pravam doctrinam confirmare contendunt, diu se ita ovina pelle tegant, ut tandem aliquando, qui sub ea latet, lupus non appareat. Non enim potest diu simulatio veritatem imitari. Quod in omnibus hæreticis fieri videmus. Recenset præterea quinque vel sex sibi adversantes errores hæreticorum, qui hoc Christi dicto abusi sunt, ut Manichæi, Donatistæ, Pelagiani, Calviniani, etc.

(3) Adhuc inunctus (id est, catechumenus) loquitur, inquit S. Augustinus. Nam et peccatores exaudit Deus. Si enim peccatores Deus non audiret, frustra ille publicanus, oculos in terram demittens, et pectus suam percutiens, diceret: Deus, propitius esto mihi peccatori (Tract. XLIV, in Joan. n. 15). Cfr. Maldon. in hunc loc.

(4) Cfr. Bern. a Pic. et Corn. a Lap. in hunc loc.

(5) Cav. 18, n. 37.

ac perficienda adversus Pelagianos ac Semipelagianos, tum quousque sese extendat ejusdem necessitas quoad opera moraliter honesta adversus Novatores et Jansenistas, tum denique quid homo lapsus cum ea aut sine ea possit ante fidem et justificationem, superest, inquam, ut inquiramus in ejusdem gratiae necessitatem post adeptam justificationem.

Pelagiani ex praefato principio de actuali hominis integritate, eo progressi sunt, ut assererent, posse hominem suis viribus ad omnimodam pertingere perfectionem, imo, ut diximus, ad ipsam apathiam seu imperturbabilitatem; postea vero, se ipsos emendare volentes, fassi sunt, ad hunc statum obtinendum ea gratia opus esse, quam ipsi admittebant (1). Rationalistae pariter, qui perfectibilitatem, ut vocant, attributum proprium humanitatis esse autumant, existimant, hominem posse pervenire ex viribus sibi insitis usque ad aemulandum, non solum ideale prototypum hominis paradisiaci, sed ipsum reale, quod in se exhibuit Christus Jesus (2).

Semipelagiani, qui ut initium fidei ac salutis ex nobis esse voluerunt, sic et progressum ac perseverantiam in nostra potestate absque peculiari gratiae auxilio, indirecte saltem, pariter esse contenderunt; quatenus nempe, ut inferius dicemus, volebant, haec opera bona ac supernaturalia et perseverantiam enasci a gratia parta viribus liberi arbitrii.

Contra vero fides catholica docet adversus Pelagianos ac Rationalistas, nec justos ipsos posse citra speciale privilegium in presenti hominis infirmi statu,

(1) Cfr. S. August. *De gestis Pelagii*, cap. 6, n. 20, 22. Subdole Pelagius gratiae nomine vocabat *possibilitatem*, quam Dei dono homo accepit per liberum arbitrium, ideoque ipsam naturam significabat. Hic enim haeresiarcha tria distinguebat in homine, *possibilitatem, voluntatem et actionem*: *possibilitatem scilicet, qua potest homo esse justus, voluntatem, qua vult esse justus, actionem, qua justus est; horum trium primum, id est, possibilitatem, datam confitetur a Creatore naturae, nec esse in nostra potestate... duo vero reliqua, id est, voluntatem et actionem, nostra esse asserit, atque ita nobis tribuit, ut non nisi a nobis esse contendat.* Ita exponit versutiam Pelagii S. Augustinus, *Lib. De grat. Christ.* cap. 5, n. 4. Hinc refert, hac arte eum illusisse Episcopis Palaestinae, dum adstruebat, posse hominem esse sine peccato cum Dei adjutorio.

(2) Hic notandum est etiam, Novatores admisisse impeccabilitatem in homine justificato, sed alio prorsus sensu, atque ex alio omnino principio. Nempe ipsi docent, eatenus hominem justum non amplius peccare posse, quatenus peccata ipsi non amplius a Deo imputantur ob Christi justitiam, quam homo per fidem apprehendit. Hinc in istorum sententia hanc rectius vocaveris *impunitatem* quam *impeccabilitatem*, quia quod atinet ad culpam, ultra fatentur, justos semper in quolibet opere peccare; sed hae culpa in illorum systemate justis ob Christi justitiam non imputantur ad penam. Sic docent Calvinistae, justum non amplius excidere posse ab adepta justitia; quia fides, qua apprehenditur justitia, propria tantum est electorum, nec amitti potest; Lutherani vero censent, tamdiu amitti non posse justitiam, quamdiu justus fidem servant; nam juxta ipsos fidei amissio est solum peccatum, quo justus a justitia excidere possit, et in istorum doctrina fides non est inamissibilis. Verum haec satis hic sint ad dignoscendam diversam haereticorum doctrinam; de his enim suo loco.

toto vitae tempore, omnia vitare peccata venialia; adversus Semipelagianos autem docet, sicut fidei ac salutis initium ita et perseverantiam usque in finem Dei munus esse. Hanc proinde doctrinam sequentibus propositionibus vindicandam suscipimus.

PROPOSITIO I. — *Non potest homo justificatus in tota vita peccata omnia, etiam venialia, vitare, nisi ex speciali privilegio.*

De fide est haec propositio; conceptis enim verbis hanc veritatem definiit Tridentina Synodus, sess. VI, can. XXIII: *Si quis hominem semel justificatum dixerit... posse in tota vita peccata omnia, etiam venialia, vitare, nisi ex speciali Dei privilegio, quemadmodum de beata Virgine tenet Ecclesia, anathema sit.*

Ad plenioram propositionis explanationem praemittimus: 1° Eam comprehendere peccata venialia omnia, ideoque tam deliberata quam indeliberata, quae nempe nostram plenam advertentiam praeveniunt, ac oscitantibus nobis obrepunt. 2° Sese extendere ad totam vitam, ideoque non ad brevem tantum ejus periodum; hinc est quod theologi passim docent, non posse hominem etiam justum ad longum tempus se immunem ab his maculis servare. 3° Hanc omnimodam a quovis vel levi peccato puritatem hominem justificatum non obtinere ordinariis gratiae auxiliis, sed solum ex speciali privilegio. An vero praeter B. Virginem, ut Ecclesia tenet, alii ejusmodi privilegium consecuti fuerint necne, nostrum inquirere non est, nec talis inquisitio attingit limites propositionis nostrae. 4° Animadvertendum est, non agi hic de potentia aut impotentia physica, sed solum de potentia aut impotentia morali; alioquin, si homo justus potentia physica ad vitanda levia haec peccata destitutus es et, nec peccata essent, ideoque nec culpe imputari possent. 5° Demum propositionem nostram spectare collectionem, ut loquuntur, horum peccatorum, minime vero peccata seorsim sumpta; sic enim, praesertim deliberata, singillatim justum ordinaria gratia adjutum praevicere posse, nemo est qui ambigat (1).

(1) Quo melius intelligatur doctrina catholica circa peccata venialia, animadvertendum est, hominem per gratiam sanctificantem consequi *veram* quidem justificationem, sed *non perfectam*; *veram*, quatenus homo justificatus est, reipsa Deo charus et acceptus, sed *non perfectam*, quatenus justus, quamdiu in hac vita est, non reparatur quoad integritatem naturae. Hinc et infirmus remanet, ignorantiae et concupiscentiae obnoxius. Et hac porro concupiscentia fit, ut ipse jugem debeat experiri luctum inter carnem et spiritum, ac perpetuo vigilare, ne ulli tentationi cedat, orare, ut obtineat auxilia, quibus omni suggestioni resistat eamque superet; ex insita autem sibi infirmitate fit, ut homo justus nec semper ea, qua par est, diligentia vigilet, nec omnes quae subrepunt, sensus illecebras evitet, nec semper advertat omnia, quae interdum latent, pericula. Inde oriuntur illae quotidianae noxae, quas ipse lacrymis suis abluit, et ob quas Deum rogat: *Dimitte nobis debita nostra*, confirmatur in humilitate, et optat dissolvi ex corpore mortis hujus, ut adipiscatur plenam libertatem filiorum Dei. Quo major est in justo sanctitatis progressio,

Sensu propositionis ita constituto, ejus veritatem ita ostendimus: Sacrae Litterae etiam, cum de justis loquuntur, eos peccatis obnoxios et irretitos pronuntiant; nam, Prov. XXIV, 16, dicitur: *Septies enim cadet justus. Eccles. VII, 21: Non est enim homo justus in terra, qui faciat bonum et non peccet.* Et apertius etiam in novo Foedere; Jacobi enim III, 2, legitur: *In multis offendimus omnes; et I Joan. 1, 8: Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus, et veritas in nobis non est.* Non autem sunt mortalia peccata illa, in quae passim justis labuntur, ergo venialia. Hinc est quod Christus, Matth. VI, omnes indiscriminatim, ac propterea etiam justos jussit sic orare: *Dimitte nobis debita nostra, sicut et nos dimittimus debitoribus nostris;* ergo et justis, licet ordinariis gratiae auxiliis suffulti sint, non omnia valent peccata venialia vitare.

Nec aliter sane haec Scripturarum effata Patres intellexerunt. Ex pluribus tum graecis tum latinis, qui adduci possent, unum aut alterum brevitatis gratia seligemus. S. Gregorius Nazianz.: *Illud cognoscamus, inquit, quod omni quidem vitio carere ejusmodi procul dubio est, ut humanum modum excedat, solique Deo conveniat (1); et alibi: Quandoquidem eum vitae statum, qui omni prorsus peccato vacet, supra humanam naturam modum Deus constituit (2).* S. Hieronymus sic urgebat Pelagium: *Quandiu ille finis adveniat, et corruptivum hoc atque mortale incorruptione ac immortalitate mutetur, necesse est, nos subjacere peccato, non naturae et conditionis, ut tu calumniaris, vitio, sed fragilitate et commotione voluntatis humanae, quae per momenta variatur; quia Deus solus est immutabilis (3).* De mente S. Augustini nihil atinet dicere, cum passim ac valide id inculcaverit adversus Pelagianos.

Vix autem e latebris prodiit perniciosus hic error, dum statim Concilia, per ea tempora adversus Pelagianos celebrata, eum proseripsissent. Concilium Carthag. ann. 418 hos canones edidit; VI: *Item placuit, quod ait S. Joannes Apostolus: Si dixerimus, quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus, et veritas in nobis non est, quisquis sic accipiendum putaverit, ut dicat, propter humilitatem oportere dici, nos habere peccatum, non quia vere ita est, anathema sit.* Sequitur

quo ferventius est in ipso mortificationis exercitium, eo minus se ejusmodi maculis inquinat, ut ex Sanctorum exemplis compertum est. Non pauci inventi sunt, qui votum emisissent nunquam deliberate peccandi venialiter, quotidieque in perfectione crescendo, seu faciendi, quod melius esse cognoverint. Cfr. S. Thom. 1, 2, q. 8, praesertim a. 5, ubi ostendit, hominem in statu innocentiae, ac proinde integritatis, non potuisse peccare venialiter. Ex his intelligitur, quo sensu speciale requiratur privilegium ad vitanda omnia peccata venialia praeter ordinaria auxilia; nempe requiritur privilegium, quo infirmitas sanctorum humanae naturae, quam profecto non tollunt ordinaria auxilia, sed tantum ei auxiliantur, ut nomen ipsum auxiliii et adjutorii indicat.

(1) *Orat. xv, plagam grandinis*, pag. 251 edit. Par. 1650.

(2) *Orat. iv In Julian.* pag. 128.

(3) *Dialogo n contra Pelag.* n. 50, edit. Vallarsii.

enim Apostolus, et adjungit: *Si autem confessi fuerimus peccata nostra, fidelis est et justus, qui remittat nobis peccata et mundet nos ab omni iniquitate. Ubi satis apparet, hoc non tantum humiliter, sed etiam veraciter dici. Poterat enim Apostolus dicere: Si dixerimus, quia non habemus peccatum, nos ipsos extollimus, et humilitas in nobis non est; sed, cum ait: Nos ipsos decipimus, et veritas in nobis non est, satis ostendit, eum, qui se dixerit non habere peccatum, non verum loqui, sed falsum. Can. VII: Item placuit, ut quicumque dixerit, in oratione Dominica ideo dicere Sanctos: Dimitte nobis debita nostra, ut non pro se hoc dicant, quia non est eis jam necessaria ista petitio, sed pro aliis, qui sunt in suo populo peccatores, et ideo non dicere unumquemque Sanctorum: Dimitte mihi debita mea, sed: Dimitte nobis debita nostra, ut hoc pro aliis potius quam pro se justus petere intelligatur, anathema sit. Can. VIII: Item placuit, ut quicumque verba ipsa Dominicae orationis, ubi dicimus: Dimitte nobis debita nostra, ita voluit a Sanctis dici, ut humiliter, non veraciter hoc dicatur, anathema sit. Quis enim ferat orantem, et non hominibus, sed ipsi Domino mentientem, qui labiis sibi dicit dimitti velle, et corde dicit, quae sibi dimittantur, se debita non habere (1)?*

His congruit ratio, quam profert S. Thomas, dum ait: *Non potest homo abstinere ab omni peccato veniali propter corruptionem inferioris appetitus sensualitatis, cujus motus singulos quidem ratio reprimere potest (et ex hoc habent rationem peccati et voluntarii), non autem omnes; quia, dum uni resistere nititur, fortassis alius insurgit; et etiam quia ratio non potest esse semper pervigil ad hujusmodi motus vitandos (2).*

DIFFICULTATES.

Obj. prima. 1° Christus, Matth. V, 48, ad omnimodam nos perfectionem provocat, dicens: *Estote ergo perfecti, sicut et Pater vester caelestis perfectus est.* 2° Quam quidem perfectionem homini justo possibilem esse Scriptura ubique supponit; etenim, I Joan. V, 18, dicitur: *Omnis, qui natus est ex Deo, non peccat;* et Ps. CXVIII, 1: *Beati immaculati in via;* tales autem censerentur nequeunt, qui peccatis venialibus se commaculant. 3° Hinc nobis exhibet Luc. I, 6, Zachariam et Elisabeth incedentes in omnibus mandatis et justificationibus Domini sine querela. 4° Ecclesia ipsa in festo S. Joan. Baptistae canit, ipsum sub teneris annis antra deserti petisse, ne levi posset maculare vitam crimine linguae, seu, ut antea dicebatur, ne levi saltem maculare vitam crimine posset. 5° Quare S. Augustinus: *Si a me quaeratur, inquit, utrum homo sine peccato esse possit in hac vita, confitebor, posse per Dei gratiam et liberum ejus arbitrium (3).* Ergo.

Resp. ad 1. *Neg.* Verumtamen citatis verbis Christus nos provocat ad illam perfectionem, cujus capaces sumus spectata infirmitate nostra, ac praesertim ad

(1) *Acta Concil. Harduin.* tom. 1, sub titulo Concilii Milevitani, col. 1218 et seq.

(2) 1, 2, q. 109, a. 8. Cfr. etiam art. 9.

(3) *De peccat. merit. et remiss.* lib. n, cap. 6.